

Boekverslag **Bint** (Ferdinand Bordewijk)

Monique Vulto

© havovwo.nl (april 2003)

Titel: Bint *Roman van een zender.*
Auteur: Ferdinand Bordewijk
Uitgegeven: Amsterdam 1934 (gelezen Grote lijsters 1998).

Motivatie van mijn boekkeuze.

Omdat het boek in korte tijd gelezen en verwerkt moest worden, kon ik niet een al te dik boek uitzoeken. Bint was een van de opties en bekenden konden mij vertellen, dat het best een aardig boek was. Vol goede moed ging ik daarom aan de slag met 'Bint'.

Korte weergave van de inhoud.

Op de school van Bint heerst een strenge tucht. Het is een school van regels en plichten. Rechten hebben de leerlingen bijna niet. De leraar mag zich niet inleven in het kind, maar het kind moet zich inleven in de leraar. De leraar moet niet 'dalen', maar het kind moet 'klimmen'.

De overgang van een leerling hangt af van zijn eerste rapport. Bij een slecht schoolcijfer wordt ervan uitgegaan, dat dat niet meer op te halen is en wordt de ouders geadviseerd de leerling van school te halen.

De Bree heeft voor elke klas, waaraan hij lesgeeft een naam: De Grauwe, De Bloemenklas, De Bruine en De Hel. Dankzij deze laatste klas kan De Bree (voor een jaar) op deze school lesgeven. Zij hebben namelijk zijn voorganger, Van Fleeer, weggepest. Het is een moeilijke klas, waar hij duidelijk de baas moet zijn. Hij ziet het echter als een uitdaging. De klas luistert naar hem, ook al moet hij een hoop vrije uren opgeven voor de nablijvers.

Bint is een man, die zich puur zakelijk opstelt. Hij toont geen emotie, wat bevorderend werkt voor de gewenste sfeer op school. Hij maakt de leraren tot wat ze zijn. Je leert snel genoeg om je hard op te stellen, wil je als leraar overleven.

Bij de kerstrapporten, die beslissend zijn, wordt Van Beek echter een onvoldoende gegeven. Deze leerling uit de grauwe klas heeft veel problemen thuis en móet over. Hij heeft eerder gedreigd met zelfmoord en voegt inderdaad daad bij woord. (Zijn zelfmoordpoging mislukt, maar hij overlijdt snel daarna aan longontsteking). Hierdoor komt een oproer van de klassen op 'de hel' na. Deze klas is het lievelingetje van Bint. Er ontstaat een gevecht, waarin 'de hel' wint.

Ook al is het niet aan Bint te zien, de dood van Van Beek heeft hem veranderd. Aan het begin van het volgende jaar horen alle leraren, dat Bint niet meer terugkomt. De Bree heeft echter besloten om een jaar extra te blijven; het laatste jaar, want de gemeente heeft besloten de school te sluiten.

Mijn persoonlijke reactie.

Onderwerp.

Het gaat in dit verhaal om de strenge tucht, die heerst op de school van Bint. Het leven van zowel de leraren, als de leerlingen wordt hierdoor beïnvloed.

Ik vind het onderwerp interessant, omdat er heel diep op de manier, waarop de school functioneert in wordt gegaan. Het hele boek draait erom. Zo zie je de reacties van de leraren, leerlingen, en ook de persoonlijke verschillen ertussen. Het is leuk om te zien hoe, in dit geval Bordewijk, zich zo'n school voorstelt.

Ik had van tevoren het idee, dat het accent meer zou liggen op het omvormen van 4D, de hel, tot de élite-klas. Dat je meer zou lezen over de manier, waarop de leerlingen worden aangepakt om een sterke persoonlijkheid te worden. Je hoort nu alleen, dat 'de hel' bij de oproer instructies krijgt om de rel te sussen en vervolgens vrij krijgt, terwijl de andere klassen nablijven.

Gebeurtenissen.

De dood van Van Beek is veruit de belangrijkste gebeurtenis in het boek. Dit heb je echter op het moment zelf nog niet in de gaten maar merk je pas aan het eind. Zijn dood heeft namelijk, een oproer, twijfel van ouders, en het vertrek van Bint tot gevolg.

De gebeurtenissen en de gedachten zijn in dit boek ongeveer even belangrijk. De gedachten omdat je zo weet, wat er in De Bree omgaat. Hoe hij over dit schoolsysteem, de andere leraren en de leerlingen denkt. Met de gebeurtenissen doel ik dan vooral op de toespraken van Bint en het gedrag van de leerlingen. Zo kom je te weten, hoe de klas redeneert en wat de mening van Bint is over de maatschappij in deze tijd.

Ik las dit boek, ondanks mijn toch wel positieve mening, niet gemakkelijk. Ik bleef vaak steken in een bladzijde en vorderde maar langzaam. Ik sluit echter niet uit dat hierbij andere aspecten een rol hebben gespeeld.

Boekverslag **Bint** (Ferdinand Bordewijk)

Monique Vulto

© havovwo.nl (april 2003)

Personages.

De hoofdpersoon, De Bree, is zeker geen held, maar toch wel een bewonderenswaardig persoon. Ik heb nu na het lezen van het boek, niet het gevoel dat hij een harde en gevoelloze persoon is. Toch komen zijn handelingen en houding zo wel over. In de klas is hij een ongenadige leraar. Wie iets niet naar zijn zin doet vliegt eruit. Ook tegenover de leraren stelt hij zich vrij koud op. Over zijn privé-leven lees je niets. Hij heeft echter korte vlagen van zwakheid, waarin je zijn gevoel ontdekt.

Ik keur het gedrag van De Bree niet goed. Ik ben zelf zeer tegen deze manier van onderwijzen. Op school heb je een zekere vrijheid nodig. Na een paar maanden schaft De Bree bijvoorbeeld het 'vragen stellen' af, omdat dat een teken is, dat hij voor de leerlingen daaldt; dat is slecht. Hier ben ik tegen, maar het is wel te plaatsen in het systeem van de school. Ook laat De Bree de leerlingen uitvechten bij een gevecht. Hij heeft geen zin om ertussen te komen. Ook hier ben ik het niet mee eens. Geweld is slecht en juist dát moet worden afgeleerd.

Opbouw.

De opbouw van het boek zit simpel in elkaar. De Bree komt op school, gaat het schooljaar door en Bint verdwijnt.

Je ziet de gebeurtenissen vanuit de ogen van De Bree. Dit is goed gekozen, omdat hij als nieuwe leraar het hele schoolsysteem observeert en beoordeelt. Zou je dit verhaal vanuit de ogen van een andere leraar, die al veel langer meedraait, bekijken, dan zouden de gedachtes niet meer interessant zijn. Zij denken niet meer zoveel na over hun indruk van leerlingen of andere leraren. Bij De Bree lees je wat zijn eerste indrukken zijn van bepaalde mensen en ideeën.

Taalgebruik.

Het taalgebruik is hier en daar wat ouderwets. Het boek dateert uit 1934, dus dat is begrijpelijk. Er wordt bijvoorbeeld nog gesproken van 'des ochtends' en 'des avonds' en het persoonlijke voornaamwoord 'jullie' wordt gecombineerd met een enkelvoudige werkwoordsvorm: jullie zit.

Er zijn weinig dialogen in dit boek. Dit heeft grotendeels te maken met de regels van Bint. Door gesprekken met leerlingen toon je zwakheid en door betrokkenheid met andere leraren toon je zwakheid. Daarom leeft iedereen daar op zichzelf. De klassen moeten echter wel een voorbeeld van saamhorigheid zijn. Maar tussen hen maak je geen gesprekken mee.

Ik had, voordat ik het boek ging lezen, verwacht, dat er meer spanning in zou zitten. Ik dacht dat het zo'n duister boek was waar dingen gebeurden, die het daglicht niet kunnen verdragen. Verder had ik, zoals ik eerder al zei, gedacht, dat er meer aandacht zou worden besteed aan het omvormen van 4C tot Bints élite-klas. (zie 'Onderwerp').

De structuur.

Geleding.

Het boek is niet opgebouwd uit delen, maar uit 28 hoofdstukken; te beginnen bij 'Een stalen tucht' en te eindigen met 'Bints praalgraf'.

Er wordt in het hele boek niet een keer gebruik gemaakt van een witregel. Dit is te verklaren uit het feit, dat geen van de hoofdstukken meer dan 4 bladzijdes telt. Elke keer, dat Bordewijk over iets anders begint, maakt hij dus een nieuw hoofdstuk. Er komt zelfs twee keer het hoofdstuk 'De tocht' voor. Dit omdat hij een stukje vooruit springt in de tijd.

Contrast.

Er is een groot contrast tussen de tucht, die op de school gebruikelijk is en de 'bloemenklas'. Het schoolsysteem doet je meer denken aan 'de hel'. Deze klas hoort helemaal thuis in dit systeem, allebei even gruwelijk. Toch kun je ook zeggen dat je 'de hel' juist helemaal niet zou verwachten in zo'n systeem: er zijn een hele boel regels en plichten, terwijl er in 'de hel' juist allemaal 'monsters' zitten. Van deze kinderen zou je verwachten dat de school en de regels hen helemaal niet interesseren. Zij krijgen vaak straf en zijn toch de lieverdjes van Bint.

Spiegeling.

Bint heeft bepaalde ideeën over hoe jongeren opgevoed moeten worden. Zijn opvatting daarover, geeft hij over aan de andere leraren. Deze moeten er hetzelfde over gaan denken als hij, om het systeem goed te laten werken. Bint wordt dus gespiegeld in alle andere leraren.

Boekverslag **Bint** (Ferdinand Bordewijk)

Monique Vulto

© havovwo.nl (april 2003)

Verhaallijnen.

Door de lezer wordt maar één verhaallijn gevolgd. Die van De Bree. Hoe hij zich op die school ontwikkelt tot gewaardeerde leraar.

Er is echter, denk ik, nog een tweede verborgen verhaallijn, waar de lezer niet het verloop van te horen krijgt, maar wel het begin, het einde en enkele andere elementen. Dit is de verhaallijn van Bint. Hij heeft een harde persoonlijkheid, maar is aan het eind toch te zwak om zijn systeem nog voor een laatste jaar voort te zetten. Hij blijkt zwakker dan zijn systeem. Als lezer hoor je van de dood van Van Beek. Verder krijg je de symptomen, die De Bree van Bint opvangt, te horen: een eenzaam broeden in zijn kamer, een flauw wankelend evenwicht. Deze 'tweede verhaallijn' is echter wél zeer ondergeschikt aan de eerste.

Begin van het verhaal en de cyclische opbouw.

Bint begint ab ovo. Op de eerste bladzijde wordt beschreven hoe het gebouw, de school, eruit ziet en hoe De Bree daar aanbelt om aan zijn eerste lesdag te beginnen.

Vervolgens ga je met sprongen het jaar door en kom je bij de vakantie aan.

Op de laatste bladzijde is inmiddels de vakantie voorbij en wordt beschreven hoe de buurt er op de vroege morgen uitziet en hoe De Bree, dit keer met zijn eigen sleutel, naar binnen gaat, om aan zijn eerste lesdag van het volgende jaar te beginnen.

Er is dus sprake van een cyclische opbouw.

Functie.

Het boek gaat over Bints manier van 'opvoeden'. De Bree leert hem kennen en Bint gaat weg. In een jaar tijd, maak je kennis met de ideeën van Bint en de manier waarop De Bree en andere leraren en leerlingen tegen hem aankijken.

Aangezien het volgende jaar hetzelfde zal verlopen, maar dan zonder Bint, is het niet interessant om dat te beschrijven. Na dat jaar stopt het helemaal, want de school sluit. De enige manier waarop het verhaal zou kunnen worden voortgezet, is dat De Bree een eigen school met hetzelfde systeem opricht.

Voor de tijd van De Bree, ging het allemaal zo zijn gangetje, behalve op het moment, dat de gemeente besloot, dat de school dicht zou moeten.

Er is dus een periode uit de tijd van het bestaan van de school gehaald, waarin de lezer het systeem goed leert kennen en waarin ook nog iets gebeurt.

Vertelsituatie.

In 'Bint' wordt gebruik gemaakt van de personale vertelsituatie. Je neemt de gebeurtenissen waar door de ogen van de hiffiguur De Bree. De verteller zelf is niet aanwezig en je komt niet te weten wat andere personages denken.

Het perspectief is subjectief, maar toch in grote mate betrouwbaar. Er wordt verteld wat De Bree ziet en alleen de mening van hem wordt beschreven. Toch, komt hij objectief over bij het vertellen van gebeurtenissen. Er is in het boek ook geen ontknoping, waaruit blijkt dat De Bree het bij het verkeerde eind had. Want zelfs het vertrek van Bint verbaasde hem maar matig.

Door deze vertelsituatie, begrijp ik meer wat mensen als Bint en De Bree in zo'n schoolsysteem zien. Toch deel ik hun mening nog steeds niet en ben ik niet verder beïnvloed door hen.

Secundaire literatuur.

Cor Gerritsma, *In vogelvlucht II. Informatie over Nederlandstalige literaire werken*. 1^e druk: Zutphen, 1987.

Bouw: 27 korte hoofdstukjes met korte titels.

Thema: persoonlijke tucht als vorm van zelfbehoud in een chaotische wereld vol angst ('geestelijke weerbaarheid') of: waarschuwing tegen het opkomend nationaal-socialisme.

Vertelde tijd: 1 schooljaar.

Tijdsverloop: chronologisch, met tijdsprongen.

Op de punten die wij beiden behandeld hebben, zaten we op een lijn. Cor Gerritsma heeft echter voor het grootste deel andere onderdelen belicht, zoals de motieven, titelverklaring, de opdracht, en de plaats van handeling. Met deze zaken heb ik me niet zo veel beziggehouden, maar bijv. op het gebied van contrast, spiegeling of de verhaallijnen bleef Gerritsma weer in gebreke.

Boekverslag **Bint** (Ferdinand Bordewijk)

Monique Vulto

© havovwo.nl (april 2003)

De informatie komt heel overtuigend over. Zo is er nagegaan, wie de rector is, waar het boek aan opgedragen is, welke school model heeft gestaan voor het schoolgebouw in het boek en wordt de sfeer in het boek in verband gebracht met de dreiging van het nationaal-socialisme, de economische crisis en politieke chaos rond 1934. Hieruit blijkt dat er goed over nagedacht is en daar komt nog bij, dat ik het met bijv. de beschreven stijl eens ben.

Deze secundaire literatuur was niet zo heel goed bruikbaar, vanwege eerder beschreven redenen. Ik heb wel degelijk verder gezocht, maar bij de voor mij beschikbare bibliotheken, was dit het beste resultaat. Veel boeken hadden alleen een samenvatting, of kort de standaard dingen, zoals de beschrijving van de personages en plaatsen waar het verhaal zich afspeelt.

Mijn mening:

Ik vind het boek leuker, nadat ik in de secundaire literatuur heb gelezen, dat het verhaal is gebaseerd op de chaos rond 1934. Ik kan dat inderdaad terugzien in het verhaal en realiseer me daardoor dat het boek dus een 'ondergrond' had. Nu heeft een verhaal altijd een moment nodig, waarop het is ontstaan, maar dat is de ene keer interessanter dan de andere keer. Ik vind de dreiging van die tijd wel mooi gebracht door middel van de school. Dit idee is echter niet zomaar ontstaan. Het boek heeft Bordewijk namelijk opgedragen aan zijn rector, Dr. A. van Berkum. Hij was de rechtlijnige en autoritaire directeur van de Openbare Handelsschool in Den Haag, onder wie hij zelf als leraar gewerkt heeft.

Ik kon af en toe wat moeilijk door het boek heenkomen, omdat het dan wat onduidelijk was geschreven. Hierdoor wist ik dan niet direct, wat hij precies bedoelde:

“Hij stond voor de trap naar de hel. De werkster kwam langs. Hij keek even. Het was volstrekt onwillekeurig. Hij keek even naar haar. Ze moest denken, dat hij òm haar keek. Met een vage glimlach gleed ze verder op kapotte hielen.

De Bree voelde Bint in de buurt. Hij keek en zag Bint en zag nu voor het eerst dat Bint ook keek. Bint had nooit bepaald gekeken door zijn bril van bloed. Bints oog vonkte van spot.

Vervloekt, dacht De Bree, ik heb niks gedaan! Waarom laat die lammeling dat schepsel onder schooltijd toe?

Hij donderde omlaag naar de hel. Maar de hel was altijd eender en niet te verontrusten. Toen dacht hij over zijn kijken na. Het was niet zuiver geweest. Het was niet erg, maar ook niet zuiver. De sensualiteit van het schepsel trok hem. A-seksueel was hij? Morgen brengen. En hij dacht over Bint.”

Hier waren mij een paar dingen onduidelijk.

Ik had in de zin, waar een dubbele terugverwijzing in voorkomt, niet meteen door op wie 'die lammeling' en op wie 'dat schepsel' nou sloeg; Bint en de werkster.

De tweede alinea wordt een beetje onduidelijk, door het feit dat hij de woorden kijken en zien in een andere vorm meerdere malen gebruikte; keek, zag, zag, keek, gekeken...

Wat er werd bedoeld met de zin: 'Morgen brengen'.

De beschrijvingsopdracht en het eerste deel van de verdiepingsopdracht verliepen naar wens. Zodra de secundaire literatuur er echter aan te pas kwam, kreeg ik een beetje problemen. De informatie in die literatuur, evenals de informatie in andere gevonden literatuur, kwam niet overeen, met de aspecten die ik had behandeld, betreffende de structuur. Het perspectief behandelde Gerritsma als onderdeel van de structuur, en hij vertelde ook in enkel één zinnetje waar het om ging.

Ik beheerste dus wel de kennis voldoende, maar had niet het benodigde materiaal.

De volgende keer, dat ik een opdracht moet maken, waarin ik verplicht secundaire literatuur moet verwerken, kijk ik eerst naar geschikte secundaire literatuur en ga dan op zoek naar het bijbehorende boek. Zo kom ik op dat punt niet in de problemen. Een nadeel kan dan zijn, dat ik het boek zelf minder interessant vind.